

KYRK fönstret

Kyrkan som
blev **JATTE
ERIKSSONS**
konsthall

PIA JOHANSSON:
*"Att jobba med det
här yrket är att hela
tiden skala lökar"*

STJÄRNSKADA
med scouterna

**FAMILJEN VILL GE TILLBAKA
EFTER DOTTERNS SJUKDOM:**

*"Kanske vi kan göra
något gott för någon
annan som behöver
hjälp i livet"*

5
BOKTIPS DÄR
SANNINGEN
SPELAR ROLL

TEMA

SANNING

Det kan finnas mer än en

Camilla

Tillsammans kan vi glädja varandra

Sedan pandemins början har jag tagit för vana att gå en kort lunchpromenad varje dag på jobbet. Det har varit ett bra sätt att koppla bort den allvarstygda verkligheten vi har befunnit oss i under en lång period nu. Naturen och årstidsväxlingarna förblir desamma oavsett om våra tankar upptas av virus, smittspridning och nya restriktioner, och det är ganska skönt att det är så. Vi människor behöver den respiten, att få koppla bort allt som oroar oss och bara vara, åtminstone för en kort stund.

UNDER EN AV dessa tidiga pandemi-promenader bestämde jag mig för att jag skulle hälsa och le stort mot alla jag mötte, kända som okända.

Från början kändes det ovanligt och konstigt. Människor kanske skulle tro att jag var tokig och titta bort. Det tog emellertid inte lång tid innan jag förstod att de flesta jag mötte verkade uppskatta det. Många

”... när jag vågade ge av mig själv för att jag fick tillbaka i form av glada leenden...”

log och hälsade glatt tillbaka. En del vågade till och med växla några korta fraser trots att vi egentligen var helt främmande för varandra. Flera av de äldre sken upp i sådan glädje att det fick mig att tro att ingen hade sett och pratat med dem på hela dagen, och kanske var det så också.

Le mot en främling under vårvinterns promenader.

Foto: GETTY IMAGES

Denna lilla gest har allt sedan dess skänkt mig mycket glädje, för när jag vågade ge av mig själv fick jag flerfaldigt tillbaka i form av glada leenden, glittrande ögon och trevliga kommentarer.

ATT GE VIDARE kan handla om både små och stora ting. I januari i år bjöd familjen Merkouri och deras vänner behövande bodensare på lunch. En gest sprungen ur tacksamhet (läs reportaget på sidan 3-5) som i sin tur blev till stor glädje för många. Och de hoppas nu att deras initiativ inspirerar andra bodensare att ta efter. Ingen kan göra allt, men alla kan göra något för att hjälpa och glädja andra, och tillsammans kan vi fortsätta att utveckla Boden till en vänligare plats att leva på.

Så låt oss göra den här vårvintern minnesvärd för alla som bor här - #payitforward #närhetsliv #boden

Camilla Arvidsson

Kommunikatör

camilla.arvidsson@svenskakyrkan.se

INNEHÅLL

Din församling

- 26 Följ med in i columbariet
- 31 Vårkrysset

Tema Sanning

- 10 Verklighetens olika sanningar
- 20 Tron på komplotter frodas under kris

Porträtt

- 9 **Profilen:** Läk ditt inre barn
- 16 **Pia Johansson:** "Gud har svarat på mina frågor"

Reportage

- 23 Uteträning för både kropp och själ

REDAKTION

Redaktör: Camilla Arvidsson

Adress: Kyrkfönstret, Strandplan 25, 961 34 Boden

Telefon: 0921-77 532

Upplaga: 13 300 exemplar

Omslagsfoto: Anna Bergström

Webbplats: svenskakyrkan.se/boden

Ansvarig utgivare: Sofie Kalodimos
sofi.kalodimos@verbum.se

Produktion: Verbum AB

Distribution: PostNord

Tryck: Stibo Complete Katrineholm

EN DEL AV **amos**

Svenska kyrkan
BODEN

NÄR LIVET VÄNDER

Om att känna tacksamhet och ge tillbaka

När lilla Ayla insjuknade i en mycket ovanlig neurologisk sjukdom vändes hela familjen Merkouris liv upp och ner. Tiden stannade. De tvingades släppa kontrollen och ta emot hjälp, både av läkarvetenskap och människor runt omkring sig.

Dottern är nu på väg tillbaka till ett aktivt liv. Pappan Pavlos vill ge något tillbaka. Då blir det grekisk mat till Bodens behövande! »

Text och foto: *Anna Bergström*

» **fortsättning När livet vänder**

» Ayla, 4,5 år, var som vilken vanlig liten pigg tjej som helst. Ända till i höstas då hon plötsligt började bli trött, inte ville gå och tappade ork när hon lekte. Föräldrar och förskolepersonal manade på. Trodde det var fyraårströts eller kanske en reaktion på att hon just fått en lillebror. Men plötsligt en dag började hennes ben darra okontrollerat. Sedan försämrades hon snabbt. Hon höll sig mot väggarna och fick vårt att resa sig. Vaknade på natten och sa att hon var kall. Händerna tappade kraft och till sist kunde hon inte hålla ett glas.

Föräldrarna tog redan efter första tecknet på att något var fel kontakt med läkare. De skickades hem, åkte tillbaka, fick varet höftsnuva, som är ett symptom vissa barn kan få på grund av en infektion, som går över av sig själv. Det gjorde den inte. De hamnade till sist hos en barnläkare i Sunderbyn som gick till botten med problemet och såg allvaret i att ett så litet barn fick å plötsliga neurologiska besvär. Proverna indikerade slutligen Guillain-barrés syndrom. Det drabbar 1 på 150 000 i världen och hade aldrig setts på ett så litet barn.

AYLAS TILLSTÅND FÖRVÄRRADES än mer och drygt en vecka efter att de först sökte hjälp skickades hon med ambulansflyg till A trid Lindgrens Barnsjukhus med pappa Pavlos, medan mamma Martina och nyfödde lillebror Kostas fick åka med vanligt flyg utan att veta vad som väntade då de kom fram.

– Det var fruktansvärt. Jag har sett mycket och är vanligtvis inte rädd för någonting. Men när det gäller barn, både mina och andras, då brister det inombords, jag var fullständigt knäckt, berättar Pavlos.

Detta samtidigt som de försökte hålla ihop och vara positiva inför dottern. Pavlos och Martina beskriver en tid av enorm maktlöshet. Att se sitt barn rullas i väg för sövning, genomgå smärtsamma undersökningar och försämrades för varje dag. Tankarna snurrade och paniken steg med vetskapen att sjukdomen kan ta både andning och hjärta. Ovissheten om funktionerna skulle kunna återfås om hon överlever gnagde.

DÄR OCH DÅ insåg de att de var tvungna att sätta hopp och tro till både läkarvetenskap och andra. Deras situation spred sig i och runt deras vänkrets och allt fle engagerade sig.

– Det var helt otroligt. Så många människor gav sitt stöd på alla möjliga sätt, med hjälp, kärlek, omtanke och support. Och böner! Människor vi aldrig har träffat ba för vår dotter både här i Boden och på andra ställen. Det betydde så mycket att känna det.

Samtidigt som många sände alla goda tankar de kunde till familjen fastställdes diagnosen och medicin kunde börja sättas in. Det som kan bromsa och vända denna sjukdom är så kallad immunglobelinbehandling, som i sig är ovanlig och baseras på blod från friska blodgivare. I Aylas fall gavs en hög dos under två dagar.

– Då var hon så dålig att hon bara låg i sängen, hon kunde röra sig men inte gå, berättar Pavlos.

MEN SÅ VÄNDE det. Inom loppet av 1,5 dygn var hon på benen och snart försökte hon springa i korridoren.

– Alltså då började jag gråta, jag blir berörd nu också när jag tänker på det, säger Martina.

4-åriga Ayla Merkouri blev snabbt dålig i höstas. Det visade sig att en vanlig förkylning utlöste den ovanliga och livshotande neurologiska sjukdomen Guillain-barrés syndrom. I dag mår hon bra och kan mysa med lillebror Kostas.

Foto: PRIVAT

I dag är familjen hemma i Boden igen. Ayla är inte helt återställd men på god väg.

Det som de har gått igenom ger perspektiv.

– Man tar inte allt för givet och inser att vad som helst kan hända. Det var ett vanligt förkylningsvirus som utlöste det här, mer behövs inte, berättar Martina.

Tillsammans känner Pavlos och Martina en enorm tacksamhet till alla som hjälpte dem; läkaren som tog det på allvar, vårdpersonalen som professionellt lekte Ayla genom undersökningarna, alla okända som lämnar blod regelbundet så att deras dotters liv kunde räddas, till lillebror som var en glädjespridare för dem alla,

”... när det gäller barn, både mina och andras, då brister det inombords, jag var fullständigt knäckt.

Pavlos

I samarbete med Svenska kyrkan i Boden bjöd Pavlos Merkouri (tv) och hans vänner, som startat That Greek Place, behövande på gratis mat som tack för allt stöd från både kända och okända då Pavlos dotter blev sjuk.

Foto: ANNA BERGSTRÖM

och till alla som ställde upp med praktisk hjälp och böner.

MED LITE DISTANS till det hela upplever de att barns besvär måste tas mer på allvar och att det borde finnas mer töd efteråt till människor som har gått igenom trauman, vad det än gäller. Rent praktiskt hade inte livet med rehabilitering och återhämtning heller fungerat om det inte råkat inträffa under föräldraledigheten med Aylas lillebror Kostas.

– Framför allt är vi väldigt glada att vi har varandra. Ensam hade man inte orkat, säger Martina.

För Pavlos blev händelsen en knuffa t tag i en dröm han länge har haft tillsammans med

två vänner. Att inte vänta utan att våga testa. Med lång bakgrund i restaurangbranschen, både i Sverige och tidigare hemlandet Grekland, har de nu startat en egen servering i Boden. Drömmen är en grekisk restaurang. Men i pandemitider valde de att börja med en foodtruck. De öppnade under årets absolut kallaste helg, minus 30 grader, då det var tveksamt hur många som skulle vilja gå och handla från en uteservering. Men succén blev total och första veckan sålde de slut på allt.

PAVLOS, SOM ÄR en handlingarnas man, kände också att han ville ge något tillbaka som tack för all hjälp de fått.

Under tiden på Astrid Lindgrens barnsjukhus var lillebror Kostas en solstråle för alla, inte minst för storsyster Ayla.

Foto: PRIVAT

– Jag tror på Gud och känner tacksamhet varje dag, men jag tror inte man behöver gå till kyrkan för det. Men jag vill ge något tillbaka. Vi kan ju omöjligt ge något till alla, men kanske vi kan göra något gott för någon annan som behöver hjälp i livet, menar han.

Han fick en idé och föreslöt till Svenska kyrkan i Boden att få bjuda behövande på mat. För att det verkligen ska hamna rätt har kyrkan bistått med att bjuda in de personer som de vet behöver det. En dag i januari ställdes så matvagnen upp utanför kyrkan och Pavlos och hans vänner Fotios Petsas och Klaudian Naqe fick se sin tacksamhet vidare. ●

Anna Bergström

Under en stjärnklar himmel

Text och foto: *Joakim Nordlund*

Scoutverksamheten i Gunnarsbyn sträcker sig tillbaka till 1930-talet. Den avvecklades under 1980-talet, men återuppstod 2004. I dag träffas ett 20-tal av bygdens barn i församlingshemmet en gång varje vecka.

Den här kvällen besöker Jenny Lindahl från Niemisel Gunnarsbyns scoutkår för att berätta lite om de stjärnor man kan se på himlavalvet. Och kvällen hade inte kunnat vara finare.

Efter lite teori inne i församlingshemmet går barnen ut i den 20-gradiga kylan, och de möts av en praktfull stjärnhimmel.

– Få se om ni kan hitta Cassiopeia. Det är ju stjärnbilden som påminner om ett dubbel-v (w), säger Jenny Lindahl.

De spanar efter Karlavagnen och Orion, som några också hittar.

– Jag var ju scoutledare här tillsammans med Mogens Amstrup Jakobsen innan jag själv fick barn och jag brukar återkomma hit en gång per säsong. Det är alltid kul att återvända hit, berättar hon.

DET VAR PRÄSTEN Mogens Amstrup Jakobsen som blåste nytt liv i byns scoutkår 2004. Bitvis har det varit

svårt att hitta ledare till verksamheten, men nu delar han på ansvaret med Anna Brännström. Den här kvällen är Mogens bortrest så det är Jenny och Anna som tar hand om de sexton unga scouterna som har kommit till församlingshemmet.

– I augusti flytade vår familj ut till Brännheden som ligger några kilometer utanför Gunnarsbyn. Vi har två pojkar som är sex och tio år gamla och när de började på scouterna fick jag frågan om ja också kunde tänka mig att vara ledare, berättar Anna Brännström, samtidigt som flera av barnen har blickarna riktade mot himlavalvet.

ANNA BRÄNNSTRÖM SÄGER att hon var sugen på att börja som scout när hon var liten, men det blev aldrig så. När den möjligheten nu erbjöds hennes egna barn var hon inte sen att haka på.

– Det är ju en jättefin verksamhet. Det är en aktiv fritid. De får lära sig en rad olika praktiska saker. Och de får också vara ute, säger hon.

Efter 20 minuters stjärnvandring återvänder gruppen till naturområdet runt själva församlings-

Jenny Lindahl visar barnen hur Cassiopeia ser ut så att de vet vad de ska leta efter på stjärnhimlen.

VISSTE DU ATT...

»...det finns studier som visar på att vi blir snällare människor av att titta på stjärnorna och att stjärnskådning är bra för vårt mentala välbefinnande.

Den här vackra vinterkvällen var det Anna Brännström och Jenny Lindahl som höll i trådarna.

hemmet. Där blir det 15 minuters utelek i snön. Samtidigt som Jenny Lindahl leder leken kan man blicka ner mot lanthandeln där Älvskolans elever har smyckat den lilla affären med stämningsfull belysning. Det hela känns faktiskt som att man är mitt i en levande julkalender.

– Det är ju en väldigt vacker kväll och helt perfekt när man vill titta på stjärnor. Men det är så kallt så nu får de i stället hålla sig varma med några grupplekar, säger Anna Brännström och ler.

SEDAN UPPSTARTEN 2004 har det varit 35 ungdomar som mest. I dagsläget är det 20 barn som regelbundet deltar i scouterna. Verksamheten som bedrivs går i mångt och mycket ut på att barnen ska lära sig hur man klarar sig själv ute i naturen. Det kan handla om grundläggande saker som att göra upp eld och laga mat utomhus.

Mogens Amstrup Jakobsen berättar att det till exempel kan handla om att lära sig hantera yxa, såg och kniv.

– Det handlar också om att klara av att ge första hjälpen om någon har gjort sig illa. Och att kunna använda karta och kompass, förklarar han.

Hur har det gått att bedriva scoutverksamhet under pandemin?

– Vi har haft uppehåll under ett halvt år men det hade mycket att göra med att jag var ensam ledare under en tid. Jag tyckte att det blev för tungt att vara helt ensam ledare. Annars är ju scoutverksamheten en verksamhet som går bra att ha också under en pandemi i och med att vi nästan alltid är utomhus i små grupper. Överlag har scoutverksamheten fått ett uppsving under pandemin.

Det låter som att scoutverksamheten i Gunnarsbyn blomstrar?

– Absolut. Nu har vi ju fått in Anna som är extra ledare. Och det bästa hade varit om det hade funnits ytterligare en ledare. Den som känner sig manad får mer än gärna ta kontakt med oss.

Det är i dag 20 barn som deltar regelbundet i scoutverksamheten i Gunnarsbyn. Den här onsdagskvällen var det 16 som kom till församlingshemmet.

SCOUTERNA I GUNNARSBYN

» Scoutverksamhet har funnits i Gunnarsbyn sedan 1938, men den upphörde någon gång under 80-talet.

» När Mogens Amstrup Jacobsen kom som präst till Gunnarsbyns församling startade han 2004 upp verksamheten på nytt igen och sedan dess har den varit fortsatt verksam.

» Scouterna i Gunnarsbyn träffas en

gång varje vecka. I dag är det 20 barn som deltar i verksamheten.

» 2015 deltog scouter från Gunnarsbyn, Vitå och Råneå i ett stort internationellt läger. Ett så kallat jamborette.

» Generellt sett har scoutrörelsen upplevt ett uppsving under pandemin i och med att mycket verksamhet pågår utomhus i små grupper.

Att våga tro utan att veta

” Jag är vägen, sanningen och livet”, säger Jesus när han är i färd med att lämna lärjungarna och gå mot döden på korset. I och med att Jesus är så tydlig är det inte konstigt att många tänker att den kristna tron är den rätta vägen – jämfört den orätta vägen. Att den kristna tron är sann, i motsats till andra trosuppfattningar som är osanna, och att bara den kristna tron leder till evigt liv. Men hur är det egentligen med sanning och tro? Behöver trons lärosatser vara sanna för att vi ska våga tro, och är allt i Bibeln sant?

DET SOM MER än något annat präglat samtalet kring tro och sanning i Sverige kommer utav filosofen Ingmar Hedenius och den kritik som han riktade mot den kristna trons sanningsanspråk. Något år efter andra världskrigets slut ifrågasatte Hedenius det rationella i att tro på något som inte kan bevisas i sin bok *Tro och vetande*. Boken bygger på att det finns en motsättning mellan tro och sanning, något som naturvetenskapen påvisat under århundraden. Motsättningen mellan vetenskap och kyrkans tro kommer från den tid i historien då kyrkans präster och biskopar hade tagit sig tolkningsföreträde, inte bara i trosfrågor utan även när det gällde vetenskapliga upptäckter.

” Jag tror att tro handlar mer om att lita på Gud, än att hävda sanningen i varje stavelse i Bibeln.

MEN HUR ÄR det då med Bibelns berättelser och trons olika lärosatser? Är tron beroende av att det Bibeln berättar om är bokstavligt sant? Visst finns det historiska texter som gör anspråk på att vara sanna, texter som svarar på frågorna var, när och hur. Men de allra flesta texter går inte ut på att besvara de frågorna, i stället vill de visa på den sanna Guden och beskriva människors erfarenheter av Guds handlande. De texterna är skrivna av människor som erfarit Gud, människor som med sina fel och brister nedtecknat det de upplevt som Guds vilja. Frågan som de texterna svarar på är i mycket högre utsträckning varför

Hur läser vi bibeln? Har vi ett gammalt eller nytt synsätt? Vilka glasögon har vi på oss?

Foto: GUSTAF HELLSING

Gud handlar på det sätt Gud gör, snarare än vetenskapens när, var och hur.

Många av oss har genom skolans undervisning fostrats i kritiskt tänkande, att våga ifrågasätta, och vi har även fått lära oss att vissa påståenden är sanna medan andra är osanna. Men sanning och osanning kan bara användas om saker och påståenden som går att fastställa objektivt. Nu för tiden hör vi en del säga ”det är sant för mig” när ett påstående punkteras av det någon annan ser som en objektiv sanning.

KYRKANS trossatser sammanfattas i trosbekännelserna som vi använder varje söndag och vid varje dop. Trosbekännelserna inleds antingen med orden vi tror, eller jag tror. Det trosbekännelserna beskriver är

det vi vill tro på, det vi vill hoppas på, och det som är sanning och viktigt i våra liv. I bekännelserna möter vi en Gud som älskar, en Gud som ser oss, och önskar våra liv och som dessutom är beredd att dö för oss, för att vi ska ha evigt liv. Jag tror att tro handlar mer om att lita på Gud, än att hävda sanningen i varje stavelse i Bibeln. För att våga tro behöver vi bara lita på den Gud som uppenbarat sig i och genom Jesus Kristus. Tro kan stavas ”tillit”, och där kan vi lita på att den Gud som gett oss livet är beredd att göra allt för oss, för hela sin skapelse, och för att det goda ska segra över det onda. Tro kan även stavas ”kärlek” för liksom kärleken aldrig låter sig infångas eller helt förklaras kan vi bara ta emot den kärlek som är av Gud.

Vi kan ta Jesus som förebild. Jesus själv litade på Fadern, han älskade och överlämnade sig i Guds händer. Att våga lita till, våga älska, och våga tro på Gud och på varandra är kanske det största vi människor kan göra. Som Paulus skriver i 1 Korinterbrevets 13:e kapitel: ”Nu består tro, hopp och kärlek, dessa tre, och störst av dem är kärleken”.

*Jag skulle vilja våga tro. Jag kan ju inte mer.
Som kornet väntar tid att gro, att livets under sker,
så väntar jag och längtar jag att jag ska få
den tro jag inte själv kan nå.*

(Svensk psalm 219:4)

Hans Johansson
kyrkoherde i Boden

LENA BIRATH

Läk ditt inre barn och lär dig vara sann i relationer

» Genom att vara nyfiken på sig själv och så öppen som möjligt i relationer till andra tror terapeuten Lena Birath att man kan hitta sin egen sanning. I sitt arbete med privatpersoner och organisationer hjälper hon människor till utveckling.

– När vi föds är vi helt oförstörda och helt autentiska. Vi gråter när vi är ledsna, skrattar när vi är glada, skriker när vi är arga och äter när vi är hungriga. Vi har kontakt med våra primära känslor och visar dem, vi är i kontakt med det sanna Jaget.

Men för de allra flesta av oss händer saker när vi växer upp. Vi förändras beroende på vilka miljöer vi lever i och de människor som vi har i vår närhet.

– Vi anpassar oss till den ”kontaktannons” som familjen skrivit. ”Så här behöver du vara för att bli älskad och få vara med i vårt sammanhang.” På så sätt skapas våra överlevnadsstrategier och det sker en splitt mellan personligheten och själen. I splitten bildas våra olika delpersonligheter, säger Lena.

I ARBETET MED sig själv har hon namngett olika delar av sin personlighet. Hon har presteraren, clownen, terriern, besserwissern, hjältinnan, räddaren, hjälparen och kontrollanten.

– Dessa delar av mig själv har hjälpt mig att överleva, bli älskad och få vara med i sammanhang när jag växte upp. Då är det lätt att som vuxen fortsätta tro att jag behöver vara så här, det här är jag, när det endast är olika delar av mig. För mig har det handlat om att lära känna de olika delarna inom mig för att kunna avidentifiera mi ifrån dem.

Terapeuten Lena Birath vågar visa sig sårbar både i sina egna relationer och i sitt arbete med klienter.

Foto: ANNA KLINT

Lena Birath menar att våra inre barn måste få ta plats igen.

– Det handlar om att läka barnets sår som uppkommit i relation men också senare kan läkas i relation. Vi kan inte läka dem i ensamhet. Vi behöver låta våra inre barn få ge uttryck för sina känslor och tankar som har svalts och stängts ner genom våra vuxna kroppar. Och vi behöver vårda vår relation till det egna inre barnet.

JAG UNDRAR HUR Lena hjälper andra att vara sanna.

– Genom att själv våga vara så autentisk och sann som möjligt i mina relationer. Att våga visa mig sårbar och berätta vad jag tänker och känner bakom min fasad. När jag vågar göra det, är det lättare för andra att göra samma sak och då sker det verkliga mötet.

Detsamma gäller i hennes arbete och i hennes möten med klienter.

– I min profession som terapeut handlar det om att jag inte är rädd för att känna och dela smärtsamma stunder av klientens liv. När jag har känt mitt eget lidande ärligt och på djupet kan jag gå med klienten. Jag kan respondera på hans känslor, så att hen kan känna att hen kan lita på att jag förstår det som finns bortom orden. Då - för kan jag också sätta mig in i hur det är att vara i klientens ställe och jag kan förstå hur skamfullt det kan kännas när hen berättar sin historia och hur rädd man kan vara för sina känslor. Detta tror jag hjälper klienten att våga visa sig bakom fasaden och vara mer sann med det hen upplever.

Sofi Kalodimos

KORT OM...

Lena Birath

Ålder: 53 år

Bor: Falun

Arbetstitel:

Föreläsare, kurator, coach och terapeut inom individ- och grupputveckling gentemot företag, organisationer och privatpersoner

Familj: Särbo, mamma, pappa och syster

Aktuell med:

Föreläsningen "Hur skapar jag balans mellan min prestation och den jag är?"

” Vi behöver låta våra inre barn få ge uttryck för sina känslor och tankar som har svalts och stängts ner genom våra vuxna kroppar.

TEMA

SANNIN

*Det som är
sant för dig behöver
nödvändigtvis inte vara
sant för mig. Det beror på
våra perspektiv och vilka
kulturer vi tillhör. Men bådas
upplevelser kan ändå vara
sanna.*

Text: Sofie alodimos
Illustration: Kajsa Nordlund

IG

Olika sanningar
kan läggas på
verkligheten

h

ur ska du kunna veta vad som är sant? Du ser din deprimerade vän visa upp ett perfekt liv på Instagram, du lyssnar till nyheterna och hur Donald Trump åter igen kommer undan med en lögn. Du

hör myndigheternas fakta om coronavaccinet, men läser alternativa fakta i långa trådar på nätet. Och Twitter översvämmas av olika sanningar när Magdalena Andersson väljs till statsminister. I dig själv känner du hur trygg du är i din tro, men du vet också att din kollega, som tror något helt annat, är lika trygg i sin tro. Ja, hur ska du kunna veta vad som är sant?

Hösten 2013 figurerade en venska i 20-årsåldern, Veronica Larsson, i många nyhetsajters kommentarsfält. Hon hade mycket att säga om det mesta och hon var tydlig med vem hon var och vilket liv hon levde. Problemet var bara att hon aldrig existerade. När journalisten Jack Werner försökte få tag i

Veronica Larsson kunde han konstatera att någon annan byggt upp en påhittad person. Han skrev då den uppmärksammade och prisbelönta artikeln "Vem är Veronica?".

Lite senare delades febrilt en Facebookstatus om Nadja Karlsson, som påstods blivit mördad av invandrare. När statusen delats drygt 6 000 gånger kunde Jack Werner konstatera att inte heller Nadja Karlsson existerade.

– Det var de här två händelserna som för mig ganska tydligt ledde till insikten att det här är ett område för journalistiken, där vi ska ta en äganderoll. Om det är så lätt att bygga upp en falsk historia på nätet så måste journalistiken träda in i det, säger Jack Werner.

Tillsammans med journalisterna Åsa Larsson och Linnéa Jonjons startade Jack Werner avdelningen Viralgranskaren på tidningen Metro.

– Det var inte helt revolutionerande tankar, men det var få som ägnade sig att göra sån journalistik systematiskt. Det var något nytt och upplevdes som banbrytande. Med tur och tajming så råkade vi vara lite före kurvan kan man säga.

Aren 2015-2017 hände mycket i världspolitiken. Storbritanniens utträde ur EU, brexit, inleddes, Donald Trump valdes till president och lögnen fick större utrymme i samhället. Man kunde tjäna annonspengar genom att posta fake news eller propaganda på internet.

Sanningsbegreppet utmanades.

Mikael Kurkiala är kulturanthropolog och

”Det är så att vi mer eller mindre medvetet fattar ett beslut kring vad vi bestämmer oss är sant om världen.

Jack Werner

omvärldsbevakare i Svenska kyrkan. Han tycker att sanningen har blivit mer aktuell de senaste åren:

– Donald Trump bidrog mycket till att urholka tron på sanningen och sanningen som viktig. Man kunde plötsligt ljuga och ertappas med en lögn utan att det var särskilt stigmatiserande. Det gjorde ju Trump själv som person vid flera tillfällen. Nu hör vi saker som ”alternativa fakta” och ”post-sanning” – tiden efter sanningen. Innan var sanningen något ganska neutralt. Antingen var det sant eller så var det inte det. Åtminstone i folklig förståelse; man kunde ljuga och man kunde tala sanning. Men något av det har börjat luckras upp. Och vetenskapen som tidigare har varit en slags garant är i dag djupt ifrågasatt.

Jack Werner tror att vi som människor är inkapabla att hedra sanningen fullt ut; vi kan inte komma till en punkt där vi bara tar in den objektiva verkligheten:

– Det är så att vi mer eller mindre medvetet fattar ett beslut kring vad vi bestämmer oss är sant om världen och vår egen roll i världen. När vi berättar historien om vår värld, både som skönlitterära romaner, eller korta vardagsanekdoter; ”har du hört att politikerna numera ger sig själva fallskärmar medan knegare blablabla?”, så visar vi en ganska naken självbild i dem. Där, mellan raderna, säger vi mer om verkligheten än vi kanske gör rakt ut.

Jack Werner, journalist

De senaste årens turbulens inom världspolitik har gjort sanningen mer aktuell.

Jack menar att det handlar om att det är lättare att berätta en historia om hur vi ser på världen än att säga hur vi ser på den rakt ut.

– Låt säga att man är homofob och tycker att det är något skumt med bögar. Då är det lättare att berätta en historia om deras gränslösa uppvisningar och sexualitet än att säga rakt ut ”jag tycker att bögar är lite läskiga”. Så på många sätt är berättelsen som en förtäckt innehållsdeklaration av vår världsbild.

Jag frågar Jack Werner vad det är i honom som gör att det är så viktigt att få fram sanningen.

Men han menar att det inte är sanningen som är viktig för honom. Det är berättelsen, historien:

– Det finns in i mig att rätt ska vara rätt och sant ska vara sant. Det är inte så att jag brinner för nitiskhet. För mig bottenar det i ett genuint intresse för det mänskliga berättandet. Jag tycker väldigt mycket om att vi människor skildrar vår världsbild genom berättelser. Och hur vi gör det. Det är därför jag också kan para ihop källkritik-engagemanget med spökhistorieengagemanget, som jag också har.

Även Mikael Kurkiala tror att sanningen har olika perspektiv. Och att det på så sätt kan finnas flera sanningar.

– Verkligheten är alltid undflyende. Det finns många olika sanningar och olika perspektiv som man kan anlägga på verkligheten. Jag kan ta ett exempel: >>

» När en gammal navajoindian i slutet av 1950-talet fick se en bild av The Empire State Building, som då var världens högsta byggnad, ställde han frågan "Hur många får rymmer den?". Han ville greppa hur stor den här byggnaden egentligen var. Och det är väl klart att man hade kunnat svara "Den rymmer si och så många får" för det är ju faktiskt teoretiskt möjligt att baxa in x antal får och mäta hur många får som Empire State Building rymmer. Och då är det absolut sant, att vi har det antalet. Men som man frågar får man också svar – vissa frågor bedöms som relevanta och vissa inte relevanta.

Mikael Kurkiala berättar också om när en antropolog lyssnade till en shoshonerindian som berättade om andedansen. Indianen berättade att dansen var strukturerad utifrån åtta, på varandra, följande sånger. Och antropologen ställde då frågan. "Hur lång tid varar en sån här andedans, ungefär?" Indianen svarar "Den varar i åtta sånger." Antropologen fortsätter "Men om vi säger att den börjar klockan åtta på morgonen. När slutar den då?". Då svarar indianen "Vi slutar när den åttonde sången har avslutats."

– För mig är exemplet med The Empire State Building och andedansens varaktighet exakt samma fenomen. För den som ställer frågan har inte riktigt förstått fenomenets karaktär. Båda svaren är sanna, absolut. Men sanningen är ofta ointressant utanför en kulturell kontext. För en antropolog kanske det är intressant om en andedans varar åtta timmar eller 16 timmar. Men för den som fenomenet tillhör så är det ointressant. För svaren är knutna till speciella perspektiv.

Så det som är sant för dig kanske inte är sant för mig. Det beror på vilket perspektiv du har, vilken kultur du tillhör, vilken religion du har, den politiska tillhörigheten och om du bor i stan eller på landet. Men kanske kan bådas sanningar ändå vara sanna. Andedansen varade ju ett visst antal timmar och samtidigt under åtta sånger.

VISSTE DU ATT...

»... det finns olika sanningsbegrepp som förekommer i filosofin; korrespondenssanning, koherenssanning, intuitiv sanning och pragmatisk sanning.

– Sanningen växer fram i relation till ett speciellt perspektiv. Men man kan inte säga att något varar i fem timmar *och* i åtta timmar. Det är antingen det ena eller det andra. Så inom varje system så kan vi säga att något är sant eller falskt. Men när två olika tankesystem möts så kan något vara sant inom det egna tankesystemet, men det kan också finnas någonting som är lika sant i ett annat tankesystem, säger Mikael Kurkiala.

För att kunna svara sant på en fråga måste man alltså förstå vad den som ställer frågan vill ha svar på. När det kommer till de existentiella frågorna så kan det vara knepigt. I dödsannonserna kan man ibland läsa frågan "Varför?". Är det här en fråga som någon kan svara på?

– Vi måste först förstå frågans karaktär. "Vad är det som efterfrågas" innan vi kommer med ett svar. Och där tror jag att det ofta blir enormt många missförstånd som uppstår. Som till exempel i dödsannonsernas förtvylade "Varför?". Det är en fråga som inte kan besvaras med "cancer", "självmord" eller "bilycka". För det är inte det som den sörjande efterfrågar – det är inte ett "därför att-svar". Så jag menar att de existentiella sanningarna på det sättet är av en helt annan karaktär. Man kan inte fastställa sanningen hos dem genom att se på yttre faktorer. Man måste ställa sanningen mot sitt eget liv.

Mikael Kurkiala menar att vi jobbar med två olika sanningsbegrepp. Dels de vetenskapliga sanningarna, som ligger utanför oss själva. Till exempel "faller ett äpple snabbare till marken än en fjäder?" Det gör det och det kan vi vetenskapligt förklara. Den sanningen är en sanning, oberoende om du är kristen eller buddist. Dels har vi de existentiella sanningarna. Här kan man inte självklart säga "hon har rätt och han har fel". Det man kan bedöma är hur väl vissa sanningar och svar på livstolkningar kan bära en människa eller ett samhälle över tid. Vi kan egentligen bara säga att en kultur är bättre än en annan genom att se vilka konsekvenser den får.

” När två olika tankesystem möts så kan något vara sant inom det egna tankesystemet, men det kan också finnas något som är lika sant i ett annat tankesystem.

Mikael Kurkiala

– Om vi till exempel lever med föreställningen om att människan är härskare över planeten och att vi har rätt att roffa åt oss, så legitimerar dessa föreställningar handlingar som kan leda till att vi förintar vår egen livsvärld. Och då är det något i själva kosmologin det är fel på. Av samma skäl vore det förmätet att påstå att en person lever i en felaktig sanning, om den sanningen gör honom eller henne förmögen att interagera med andra människor, fördjupa relationer, ta socialt och moraliskt ansvar för andra.

Det finns i dag inte någon allmänt accepterad definition av sanning i filosofin, tusentals år av filosofiska tänkare. Men Mikael Kurkialas sätt att se det, med existentiell sanning och vetenskaplig sanning förekommer på flera håll

– Man menar inom naturvetenskapen, på goda grunder, att det är sant som också kan bevisas. Antingen empiriskt eller logiskt. Och jag tycker att det är alldeles rimligt. Jag har den största respekten för naturvetenskap. Men den täcker in en avgränsad del av verkligheten. Jag skulle lite förenklat kunna säga att den handlar om livets kvantitet – det som är mätbart och iakttagbart. Men livets kvalitet och de kvalitativa aspekterna kan vi aldrig fånga in med några mätinstrument alls. Där måste vi förlita oss på någonting annat. ●

Antropologen Mikael Kurkiala menar att vi jobbar med två olika sanningsbegrepp, dels de vetenskapliga sanningarna, dels de existentiella sanningarna.

Foto: MIKAEL M JOHANSSON

Pia Johansson, komiker:

Jag har ställt frågor och Gud har svarat

Hon är född med en barnatro och har alltid haft samtal med Gud, men tron har förändrats och utvecklats. För skådespelaren och komikern Pia Johansson har transformationen följt henne genom hela livet.

Text: *Sofie alodimos* Foto: *Marcus Gustafsson*

»Det tar några veckor innan jag och Pia Johansson kan ses. Vi bokar en intervju på Konditori Fågelsången i Uppsala som jag ställer in på grund av en envis förkylning. Hon ger rådet att koka skivad ingefära i tio minuter och blanda i honung och citron och dricka det med en god bok. Jag gör som hon säger och en vecka senare sitter jag på konditoriet och väntar på Pia... som inte dyker upp.

”**Jag är ju konstnär och det vill jag vara. Jag sörjer litegrann att jag inte får vara det.**

Hon måste ha glömt vårt möte... Jag ringer henne, men får inget svar. Hon ringer mig, men får inget svar. När vi väl får tag i varandra så studsar Pia Johansson in i bilen och dyker upp 40 minuter senare. Då har jag hunnit smälla i mig två koppar kaffe och en napoleo - bakelse.

Mitt första möte med Pia Johansson blir ett möte med en kvinna som går ner på knä i ett fullsatt konditori och skämtsamt men samtidigt ödmjukt ber om ursäkt för att hon har missat vår inbokade tid. Hon kramar mig och fotografen Marcus, beställer en cappuccino och en räkmacka och slår sig ner mitt emot mig. Nu ska vi prata om Pia och hennes tro. Men vi börjar här och nu, i ett samhälle påverkat av corona, där hon blev av med i stort sett alla jobb.

– Jag har varit kaxig och sagt ”så länge det finns publik så kan man uppträda – det är inga problem.” Men det fanns ju ingen publik. Det hade man aldrig trott. Man får tänka ”finns det något annat i mitt liv jag ska göra än det här?”.

MEN PIA JOHANSSON har bara tänkt på andra alternativ för att dra in pengar. Hon vill fortsätta med sitt jobb som skådespelare.

– Jag är ju konstnär och det vill jag vara. Jag sörjer litegrann att jag inte får vara det, så jag sticker tröjor och bakar massa kakor. Nånting där jag får vara kreativ.

»

När pandemin satte
karriären på paus fick
Pia Johansson utlopp
för sin kreativitet genom
att sticka tröjor.

» Pia sippar på sin cappuccino och hon gör det klädd i en av sina stickade tröjor. Hon har gjort något vackert trots de motgångar hon mött i karriärlivet de senaste åren.

– Framtiden är alltid ljus. Pandemin handlar om transformation för människor nu. För många stängs dörrar och man måste komma igenom massa grejer och det är ju positivt. För det man reder ut nu får man skörda sen. Men sen i tidsbegrepp vet man inte om det är imorgon eller om två år.

PIA SJÄLV GILLAR utveckling, men när man är i den så är den ofta jobbig.

– Transformationen är ständigt pågående och den har följt mig genom hela mitt liv. Om man vill utvecklas så måste man gå igenom vissa jobbiga sidor i sig själv för att komma vidare och då måste man gräva i de högarna. Annars händer det ingenting. Man kan ju flyta förbi ock å och är det bra tider så flyte man ofta förbi. Men nu måste man liksom, vare sig man vill eller inte. Och jag tycker egentligen att sånt är roligt.

I jobbet som skådespelare får Pia Johansson ständigt utvecklas.

” Jag kunde inte gå ut med min tro för ingen skulle förstå den.

– Att jobba med det här yrket är att hela tiden skala lökar. Att komma till kärnan. Och som skådespelare tycker jag om att tänka varför är den här rollen såhär, varför gör den såhär och varför säger den det här. Vad har den varit med om? Jag gillar att grotta i det där som är det allmänmänskliga och komma in bakom fasaderna. Varför gör vi som vi gör och varför är vi som vi är?

Är det så du har gjort med din tro också? Att du har sökt svaret?

– Jag tror att jag är född med barnatro. För mig var det att jag hade en personlig relation till Gud. Sen kom Jesus och de bibliska berättelserna in i söndagskolan nån gång. Men Gud har alltid varit central i mitt liv. Jag har ställt frågor och han har svarat, så jag har alltid haft en naturlig konversation med honom. Och jag var ute mycket i skogen så jag talade också med träd och djur. För mig var det alltid självklart att det fanns ett samspel mellan Gud, naturen och mig själv.

Men i tonåren blev trosfrågorna många, stora och laddade. Det blev svårt för Pia att stå för sin tro, då risken var att ses som konstig och annorlunda.

– Så fort man pratade om Gud så förlorade man alla killar på nåt sätt. Det var så laddat att jag höll tillbaka. Jag kunde inte gå ut med min tro för ingen skulle förstå den.

Pia Johansson är uppväxt i Umeå och när hon konfirmerades hade hon och de andra konfirmande enskilda samtal med prästen. Hon fick då vara på frågan ”tror du?”.

Pia Johansson i tv-programmet **Parlamentet i TV4 2020**. Här tillsammans med **Sven Melander** och **Messiah Hallberg**.

Foto: MALIN GÖRANSSON/TV4

– Jag sa nej, för jag ville inte avslöja det. Och då uppenbarade sig Jesus i rummet! Det var så fantastiskt. Det var en väldigt varm och tydlig känsla – inte alls fördömande. Det var mer som ”Ja ja, jag finns här o du undrar något.” Så det var första gången Jesus blev väldigt tydlig. Gud hade varit tydlig innan.

Pia Johansson fick dåligt amvete – hon hade ju förnekat Jesus. Några år senare skrev hon ett brev till konfirmationsprästen och berättade om vad som hade hänt under samtalet.

– Som om jag via henne kunde be om ursäkt till Jesus, säger Pia.

I UMEÅ VÄXTE några år senare en pingströrelse sig stark. Det var många som blev frälsta över en natt och det upplevde Pia som obehagligt.

– De sa saker som ”Du vet att du kan brinna i helvetet om inte du...?” Det blev så svart och vitt. För mig var inte min tro svart och vit. Så då blev det ännu mer att jag slöt mig som en mussla.

Under hela den här tiden hade hon en mörk hemlighet hemma – en pappa som drack och en mamma som hon skulle ta hand om. Hon tystade sig själv när det kom till gudstron och hon tystades av sin familj när det kom till problemen hon upplevde hemma.

– Alkoholism är verkligen en sjukdom som man inte får berätta om att den finns i huvudet taget. Kanske ännu mer på 70-talet. Mamma kunde säga ”du får absolut inte säga något om det här”. Det gjorde att jag gick runt med inre konflikter.

I 20-årsåldern började Pia Johansson studera på scenskolan i Stockholm och jobba på Stadsteatern. Där och då växte hennes behov av att ta itu med frågorna kring sin tro och de inre konflikterna.

– Och som ett bönesvar kom en väninna till mig och sa ”nu ska vi gå på en jätteintressant föreläsning i Katolska kyrkan som Rainer Carls ska hålla, som handlar om kyrkans lära och liv”.

Rainer Carls är präst i S:tta Eugenia kyrka i Stockholm. Han är också matematisk teolog.

– Han sa ”Ja, jag kan bevisa att Gud inte finns matematiskt.” sen skrattade han lite ”Jag kan också bevisa att Gud finns – matematiskt”. Och han vände upp och ned på massa begrepp, jag fattade absolut ingenting förrän på slutet, när han band ihop alltihop.

PIA PRATAR EXALTERAT och kärleksfullt om Rainer Carls. Hennes nyfikenhet och vilja till transformation lyser igenom. Efter det första mötet med honom kände hon att hon ville träffa honom personligen.

– Jag öppnade upp mitt hjärta för honom om min pappa, Gud och allt det där och han hjälpte mig att bena ut allting. Han gick igenom det som en traumaterapeut. Jag bestämde mig på en gång, när alla stenar hade blivit vända, att nu vill jag konvertera. Och han

KORT OM...

Pia Johansson

Ålder: 61 år.

Yrke: Skådespelare och komiker.

Bor: I Stockholm och på lantstället utanför Uppsala.

Familj: Australier shepherdshunden Manjo.

Känd från: Bland annat Parlamentet, På minuten och Stockholms Stadsteater

För Pia Johansson har det alltid varit självklart att det fanns ett samspel mellan Gud, naturen och henne själv.

Pia Johansson konverterade till katolicism i 20-årsåldern.

bara skrattade och sa "Nej, man kan inte gifta sig när man är förälskad. Du får vänta. Tror du att vi hoppar jämfota bara för att du vill bli katolik? Nej." Och jag tänkte att va, är det inte det som det går ut på?

Pia Johansson blev aktiv i församlingen, hon började gå i mässan och fortsatte lära sig genom seminarier och sakta men säkert blev hon katolik.

– Jag tror att det tog tre år tills Raine Carls en dag sa "Nu är det dags". Och då var det under en vardagsmessa och sen var det klart. Då hade jag verkligen vuxit in i det.

Hon jämför sin tro med en tvätt:

– Och då måste jag säga att min gamla tro – barnatron och tonårstron vaskades i 90 grader, sen var det lite handtvätt på det. Och den skulle torktumlas, manglas och sen hänger man upp allt ute så att det ska få luft och man bäddar sängen, lägger sig och säger "ahhh, det var det värt." Det var en sån process förstår du och så kändes det.

Ändå ser hon sin tro som okomplicerad. Den har alltid funnits där. Den har bara gått igenom flera olika processer.

– Det är en del av en konvertits resa. Är man infödd i något så är man van vid olika ritualer men har aldrig ifrågasatt dem. Man måste gång på gång fråga sig själv om det verkligen är som man tänkt. Det gör jag fortfarande. Och jag tycker det är uppfriskande när man vågar tänka de tankarna. För det är många som inte vågar det.

VI ÅTERGÅR TILL samtalen om Jesus. Pia Johansson menar att Jesus inte säger så mycket nytt i Bibeln.

VISSTE DU ATT...

»... bikten är ett samtal där man tillsammans med en präst får möjlighet att inför Gud lägga fram det man vill be om förlåtelse för. Vid bikt och själavård har prästen absolut tystnadsplikt. Du kan kontakta din präst i Svenska kyrkan om du vill bikta dig – kontaktuppgifter till din församling finns på sidan 3 i den här tidningen.

Älska din nästa, lev ett fullgott liv, du ska inte stjäla fanns redan. Men vad gjorde Jesus? Jo han sa "Men så gör det då".

– Det tycker jag är intressant för där är jag hela tiden. Men så gör det då, lev det då. Gör jag det? Livet pågår hela tiden och det händer saker hela tiden. Vi har alltid valmöjligheter men om vi väljer det rätta finns det ingen som kan säga, förutom vårt eget hjärta. Är det här från Gud? Är det här min sanning? Det som är sant för mig måste ju också vara sant. Så vi får fråga oss; är det här sant?!

För att komma ikapp sig själv, förstå sig själv och hitta sin sanning använder Pia Johansson sig av en metod som hon lärt sig av Rainer Carls.

– När man går och lägger sig så kan man gå igenom dagen lite snabbt. Vad hände under dagen? Som att jag kom fruktansvärt för sent till den här intervjun... vad hände, vad gjorde jag och så vidare? Så snabbt rullar man det så att man inte går och samlar på sig en massa skräp. Där har vi också bikten som är så fantastisk. Där kan man få släppa på saker som man burit på väldigt länge. Det som maler och maler sätter man ner foten för och lämnar.

Jag frågar om hon hade konverterat till katolicism även om hon inte hade träffat Rainer Carl .

– Den frågan är fullständigt ointressant. För det här hände och det var meningen. Men ibland så är man inte redo för vissa saker. Man tackar nej, man vill inte. Så var det under min ungdom när Jesus uppenbarade sig och han sa "Nej, nej, jag finns här om du tar nåt. Take your time". Det finns ingen hets. Du får ett nytt försök. Gud vill hela tiden befria oss. ●

Misstron har tagit grepp om världen

Tron på konplotter och dolda agendor frodas extra väl under kriser. Konsekvenserna kan bli förödande, menar journalisten Kent Werne vars senaste bok heter *Konspirationsfeber*.

Text: **Hanna Welin** Foto: **Mikael M. Johansson**

» För drygt ett år sedan stormade en folkmassa Kapitolium i Washington. Den demokratiskt bortröstade Donald Trump hade manat folket att "fajtas utav helvete, annars har ni inget land längre". I positionen som USA:s president – världens mäktigaste ämbete – spred han desinformation och rena lögnar. Än i dag tror den stora majoriteten av republikanerna på hans bevisat falska påståenden om valfusk.

– Det här är ett tydligt exempel på vad desinformation och propaganda kan leda till, på vad som kan hända när konspirationsteorier används för att utöva politisk makt, säger Kent Werne.

KONSPIRATIONSTEORIER ÄR INGET nytt. Tankemönstret och idégod-

set har funnits i hundratals år. Men med internet och sociala medier har möjligheten att nå ut förändrats radikalt. Under 2000-talet lyckades tongivande konspirationsteoretiker, som tidigare betraktats som tokiga foliehattar, ta sig från samhällets marginaler rakt in i debatten. Och när ett visst nytt virus upptäcktes i Wuhan satt de där, redo vid tangentborden. Oron och rädslan för covid-19, liksom osäkerheten kring hur viruset uppstått, spreds och drabbade, skapade den perfekta cocktailen för spekulation och desinformation: Hade läkemedelsindustrin fejkat pandemin för att tjäna pengar på vaccinet? Var viruset skapat som biologiskt vapen? Var det it-miljardären och filantropen Bill Gates som lå-

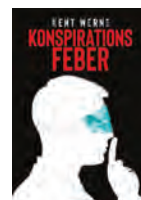
bakom? Ville han och hans kompaner utrota jordens befolkning eller möjliggöra massövervakning genom att injicera mikroship, kopplade till 5G-uppbyggnaden, i våra armar?

– Kriser och oroliga tider är en viktig bakomliggande orsak till konspirationsteoriernas utbredning och pandemin höjde temperaturen rejält. Både nya och gamla teorier fick luft under vingarna

NÄR 5G-MASTER SATTES i brand i Europa våren 2020 väcktes det mediala intresset i Sverige på allvar. Kent Werne, som redan 2018 gav ut boken *Allt är en konspiration*, bjöds in till tv-sofforna för att förklara.

– Teorierna hade setts som galna, men nu insåg man att människor uppenbarligen trodde på dem och att det kunde få konsekvenser.

Sedan 2015 har Kent Werne följt konspirationsrörelsen på nära håll och sett den växa sig allt starkare på sociala medier. Med pandemin steg temperaturen till rena konspirationsfebern. Flera till

Konspirationsfeber
Kent Werne
Ordfront

” *Problemet är att det är svårt att komma tillbaka när du väl har krupit ner i kaninhålet.*

Kent Werne, journalist

Kent Werne har gett ut två böcker på temat konspirationsteorier.

Stormningen av Kapitolium 2021 är ett tydligt exempel på vad desinformation och propaganda kan leda till, enligt Kent Werne.

Foto: OSE LUIS MAGANA/AP

synes disparata grupper, såsom högerextremister, vaccinsmotståndare och nyandliga, gjorde gemensam sak och protesterade mot nedstängningar och vacciner.

I en ansenlig del av svenska folkets flöden är olika onspirationsteorier i dag vedertagna sanningar. Teorier som bygger på att folk tycker sig se samband mellan lösryckta fakta, på slutsatser som dragits utan vetenskapliga belägg.

– Man tror att man har avslöjat dolda sanningar och genomskådat etablissemang. Men till skillnad från verkliga avslöjanden så kan konspirationsteoretikerna inte lägga fram hållbara eller kontrollerbara bevis.

VISST FÖREKOMMER DET verkliga konspirationer, och ibland har även sådant som betraktats som ogrundade konspirationsteorier besannats, såsom amerikanska NSA:s massövervakning. Men sanningen blottades inte av konspirationsteoretiker, utan av visselblåsare och grävande journalister.

– Edward Snowden kunde lägga fram bevis som kunde granskas och beläggas.

Konspirationstänkandet går hand i hand med en misstro mot samhället, mot politiker, företag, forskare och journalister. De göder varandra i en destruktiv spiral, menar Kent Werne.

– Problemet är att det är svårt att komma tillbaka när du väl har krupit ner i kaninhålet. Som

konspirationsteoretiker blir vedertagna bevis bara ett bevis på hur långt etablissemang- et är berett på att gå för att dölja sanningen.

När Donald Trump blev president var han också noga med att hamra in begreppen fake news och alternativa fakta. Ett strategiskt sätt att avvärja sina motståndare, slippa svara på kritik eller bemöta vetenskaplig kunskap, men också ett sätt att sprida en sanning- devalverande sjuka i folks medvetande.

– Han utnyttjade oron och misstron. Oavsett om han trodde på sina lögnar eller inte så tjänade de ett syfte: att mobilisera väljare, avvärja oppositionen och svartmåla kritiska medier.

RENT PSYKOLOGISK TYCKS vissa personer vara mer benägna till konspiratoriskt tänkande än andra. Vissa är överdrivet misstänksamma, andra överdrivet mönsterseende och letar efter samband. Det är människor som har svårt att acceptera slumpen och tänker att det måste finnas en avsikt bakom allt. Gemensamt för de flesta är troligen upplevelsen av att de är smarta, att de tillhör dem som kan avkoda och genomskåda.

– De har vaknat upp och sett sanningen, medan resten av världen sover.

Fundamentalistiska grupper har visat sig vara överrepresenterade bland de konspirationstroende, säger Kent Werne. Det gäller >>

Sedan 2015 har Kent Werne följt konspirationsrörelsen på nära håll och sett den växa sig allt starkare på sociala medier.

”... den yttersta konsekvensen av konspirationsteorier är just maktavare som pekar ut folkgrupper.

» exempelvis en del muslimska samhällen och, visar olika studier, de väckelsekristna i USA. En möjlig förklaring, menar han, skulle kunna vara tron på en bakomliggande mening och avsikt bakom skeenden.

– Jag menar inte att det ena leder till det andra, utan att tron på en dold makt är något som förenar dem med konspirationsteoretikerna. Bland väckelsekristna i USA är också berättelser om ont och gott och ljus och mörker, Gud och djävulen, viktiga. I idén om en nära förestående apokalyps, om att onskans makter ska ta kontroll över världen, finns också en koppling till konspirationsteorier.

I OSÄKRA TIDER – pandemi, finanskris, polarisering, revolution – kan konspirationsteorier ge en sorts lugn, menar Kent Werne. Du får en förklaring och en orsak. En syndabock. I dag, liksom upprepade gånger genom historien, är det vissa grupper som redan på förhand pekas ut som skäligen misstänkta.

Det är hemliga sällskap såsom Frimurarna eller påhittade Illuminati. Det är katolska kyrkan och muslimska grupper. Och det är judar.

– Redan på 1300-talet anklagades den judiska befolkningen i Europa för att ligga bakom digerdöden och för att de skulle ha förgiftat de kristnas brunnar. Uppenbarligen sina egna också eftersom de, naturligt nog, dog på samma sätt som alla andra.

Kent Werne menar att konspirationsteorier i grunden skapas som en sorts idéhistorisk tradition. Förespråkarna lutar sig också gärna mot en rad gamla fabricerade dokument och böcker, varav den mest kända – och bevisat falsifierad – är antisemitiska ”Sions vises protokoll”, som påstås avslöja planerna på ett judiskt världsherravälde.

– När nya teorier uppstår kommer man förr eller senare vilja förankra dem i den här idéhistoriska traditionen.

Donald Trump.

Kent Werne är långt ifrån ensam om sin oro över utvecklingen. Om människor inte litar på trovärdiga källor, om sanningen devalveras, fungerar inte det demokratiska samhället.

– Min värsta oro är att konspirationsteorier används som politiska verktyg och på så sätt förändrar människors verklighetsuppfattning, som med Trump i USA. Och det kan bli än värre, som vi såg i nazityskland. För den yttersta konsekvensen av konspirationsteorier är just maktavare som pekar ut folkgrupper.

I SVERIGE ÄR misstron inte lika stark som i exempelvis USA. Det finns fortfarande tid att vända utvecklingen, menar Kent Werne.

– Men jag är orolig, vi är i en process som är närmast oåterkallelig.

Hur når man då fram till konspirationsteoretiker som är ”vaccinerade mot etablerad kunskap”? Svaret är inte mer information, menar han, utan att åtgärda samhällsproblemen som leder till den bakomliggande misstron. Se till att människor är tryggade, även ekonomiskt – inte minst nu under pågående pandemi.

– Det vi verkligen behöver är en livaktig demokrati, jämlikhet och dämpad politisk polarisering.

NATURENS GYM

Träning i skogen är bra för både kropp och sinne

Att vistas i naturen sänker blodtrycket, stärker immunförsvaret och motverkar stress. Det gör även fysisk aktivitet och träning.

Detta tog Louise Wibom fasta på då hon skapade gymmet som erbjuder frisk luft, fågelkvitter och doften av skog. Dessutom helt utan negativ påverkan på miljön. I hennes Naturträning är jorden golvet, himlen taket och stenarna vikterna.

För fyra år sedan jobbade Louise Wibom på ett av alla klassiska gym i Stockholmsområdet. Hon var nyutbildad personlig tränare och brann för att hjälpa sina klienter nå uppsatta träningsmål. Hon tillbringade nästintill hela sin arbetstid innanför gymmets väggar.

En löpgrupp utomhus per vecka var undantaget. Louise kom snart till insikt om att löpgruppen var hennes favoritmoment under veckan. Hon insåg att någonting skavde med situationen inne på gymmet. Ständig hög musik, utseendefi ering och trängsel fungerade helt enkelt inte för henne.

– Jag kände att jag inte trivdes i den miljön. Utseendefi eringen var påtaglig med speglar överallt och någon form av indirekt press kring hur man ska se ut och bete sig. Jag mådde helt enkelt inte bra av att vistas inne i ett gym hela dagarna. Dålig luft, dunkande musik och en ständig längtan efter dagsljus.

LOUISE VAR INTE ensam. Under hennes tid som PT inne hade hon många klienter som vittnat om att de ville träna men inte kände sig hemma på gym.

– Jag insåg att många trodde att träning inte var för dem när det i själva verket var miljön som inte

Louise Wibom.

KORT OM...

Louise Wibom

Ålder: 27.

Bor: i Täby.

Intressen:

Hälsa, kost- och träningslära. Skogspromenader, tillbringa tid i naturen.

Aktuell: Med sitt företag Naturträning.

Louise Wibom driver Naturträning, där hon har gruppträningar eller personliga träningar ute i skogen i Täby. Här tillsammans med deltagaren Lin Nordström.

passade. Jag började spåna på ett alternativ och utgick från mig själv och vad jag mår bra av.

TILL EN BÖRJAN förknippade Louise utträning med antingen löpning eller militärträning. Inget av det passade in i hennes mall som utgick från en inkluderande, allsidig träning som passar alla.

– Jag bestämde mig för att kombinera det jag såg i gymmiljön, styrka och kondition. Jag började bygga pass med utgångsläget att alla tränar efter egen förmåga. Stenar som vikter utifrån egen styrka, intervallträning på samma plats så att deltagarna kan springa fram och tillbaka så många varv som passar just dem. Ingen behöver

stressa och ingen behöver vänta, säger hon.

Behållningen av utträningen har varit mångsidig enligt Louise. Hälsovinsterna rent fysiskt är väldokumenterade vid all form av träning, men i kombination med att göra det ute året om kommer höga vinster även för våra sinnen.

– Träningen har verkligen inneburit ett mervärde för många då de psykiska vinsterna är svåra att mäta med träning i gym. Jag har bland annat haft utbrända klienter som fått fysisk aktivitet rekommenderat av läkare. Många av dem vittnar om att läkningen snabbas på av alla intryck naturen ger.

Annelie Larsson

5 BÖCKER PÅ TEMAT SANNING

Vad är sanning och vad är fantasi? Om man hittat sanningen, ska man då avslöja den? Dessa fem boktips berör sanning på olika sätt.

Text: *Sofie alodimos*

Dit du går, följer jag
Lina Nordquist
Romanus & Selling

» Vid sekelskiftet, runt 1900, flyr Unni från Norge och den präst som nästan fick henne inspärrad. Hon, sonen Roar och hennes älskade Armod vandrar över gränsen och stannar först i skogen i Hälsingland, där de får tag i ett ödetorp. Här kämpar de mot naturens nycker och mot storbondens brutalitet. Genom kärleken lyckas de skapa en familj och ett hem, men inget blir som de först tänkt sig. Familjemedlemmar rycks bort och tryggheten rubbas. 70 år senare sitter Roars sonhustru Kåra, vid samma köksbord, i samma torp, men med andra saker att bekämpa. Precis som Unni, bär Kåra på familjehemligheter. Frågan är om hon ska avslöja dem? Vem mår bäst av sanningen?

Glasblåsarns barn
Maria Gripe
Modernista

» Glasblåsarns barn, Klas och Klara, försvinner från sina föräldrar på en marknad i Småland, någon gång i början av 1800-talet. Det är Härskaren som har tagit barnen, som en gåva till den olyckliga Härskarinnan. Barnen är instängda i ett stort, mörkt och gotiskt slott. I en spegel hittar de andra barn, som med tiden sakta bleknar bort. I en by en bit ifrån slottet går det illa för glasblåsaren och hans alster, och hans fru sörjer sina barn. Men så minns hon en dag den vackra ring hon fått på marknaden när barnen försvann. Hon tar med den till häxan på berget, för att få hjälp att finna sanningen om vad som har hänt hennes barn. Glasblåsarns barn är en klassisk barnbok om längtan, saknad, gott och ont, som även passar vuxna.

VISSTE DU ATT...

» ... författaren till *Klara och solen*, Kazuo Ishiguro, tilldelades Nobelpriset i litteratur 2017. Motiveringen var att han "i romaner med stark känslomässig verkan har blottat avgrunden under vår skenbara hemhörighet i världen". Han har varit verksam författare sedan 1981.

Klara och solen
Kazuo Ishiguro
Wahlström & Widstrand

» Den artificiella flickan Klara tår på en bra plats i butiken. Hon har utsikt över gatan, där barn går förbi. Hon längtar efter att ett av de barnen någon dag ska välja henne som sin artificiella vän och hjälpare. En nya robotar, med nya egenskaper, dyker upp och hennes chans att väljas ut minskar. När så flicka Josi dyker upp upptäcker Klara att hennes obeservationsförmåga och uppmärksamhet inte alltid räcker till. Hon förstår inte Josis alla känslor, men hon tror att hon hittat en kraft som kan hjälpa Josi. Klara och solen är en framtidsberättelse som skildrar ett överdrivet digitaliserat samhälle. Vad händer om vi lägger omsorgen i maskinernas händer?

Sly
Sara Strömberg
Modernista

» Vad är sanningen kring kvinnan som hittas mördad i Åres skogar? Den före detta lokalreportern Vera Bergström jobbar extra på byns skola, bor ovanför den stängda järnvägsstationen i Ånn och dras med både klimakterieblödningar, trasiga relationer och sorg för det som aldrig blev. När hon får i uppdrag att skriva reportaget om mordet känner hon engagemang för första gången på länge. Men ju mer hon gräver desto grötigare blir det. Beväpnad med kamera, block och penna dagtid och en älgstudsare bredvid sängen nattetid försöker hon ta reda på vem mördaren är. Kriminalromanen Sly är en fiktiv berättelse som författaren har placerat i en värld hon själv känner väl, med både storstadsturism och småortsproblematik.

Inte död än
Johan Ehn
Romanus & Selling

» Elis ligger på hjärtintensiven. Han var nära att dö och i närheten av den döden, i revan, återupplever han viktiga tidpunkter i livet. Han möter den han kallade mor och den han kallade morsan. Han återupplever sin första kärlek och återser den som blev hans livspartner. Han kommer till insikt om att den lilla grabben som hade sönder kaffeoppen var hans lillebror och han ser sanningar som tidigare varit dolda. Bredvid Elis, vid sjuksängen, finns sjuksköterskan Tony som ger så mycket liv till någon som är så nära döden. En roman om att vara människa, om det svenska folkhemmet och om hur livet ibland bara blir.

Årets största fasta i kristendomen börjar 40 dagar före påsk och avslutas på påskafte.

Foto: PIQSELS.COM

Fastan förklarad i 5 punkter

»Att fasta är att avstå från något för att vinna något annat. Fastan handlar om att få tid för eftertanke och bön, och tid för att komma närmare Gud.

Årets största fasta i kristendomen börjar 40 dagar före påsk och avslutas på påskafte. Varje söndag bryts fastan. Det är fortfarande fastetid, men söndagarna får innehålla det man väljer bort under övriga fastan. Under fastetiden före påsk tänker vi på Jesus som gick genom lidandet och döden mot uppståndelse och ett nytt liv.

1 Under en fasta avstår du från något

Att fasta behöver inte betyda att du avstår från att äta. En kristen fasta kan lika gärna vara att avstå från tv-tittande, godis, alkohol, kött, eller något annat. En kristen fasta kan också handla om att avstå från något för att

spara pengar. Pengarna kan sedan gå till någon som behöver dem bättre än du gör.

2 Tre dagars fest före fastan

Den långa fastetiden föregås av tre festdagar, som kallas fastlagen. Fastlagen börjar med fastlagssöndagen och avslutas med fettisdagen. Under den de här tre dagarna har det traditionellt varit stort fokus på mat och fest, som ett sätt att förbereda sig på fastan och njuta av allt som man kommer att sakna under fastan. Traditionen att äta semlor på fettisdagen är fortfarande stark och många passar fortfarande på att äta en semla eller två under denna dag.

3 Askonsdagen inleder fastan

Fastan börjar på askonsdagen och i många kyrkor firas askonsdagsmessa som är en gudstjänst med nattvard. Askonsdagen har fått sitt namn efter en gammal kristen sedvänja att strö aska på dem som kom till kyrkan och lyfte fram sina synder. Än i dag

kan prästen ge de gudstjänstdeltagare som vill ett kors av aska i pannan på askonsdagsmässan. Korset symboliserar Jesus vandring mot korset och vandringen genom död till nytt liv.

4 Fastan avslutas med stilla veckan

Den sista veckan i fastan kallas för stilla veckan, eller passionsveckan. På söndagen har vi palmsöndagen, som är en glädjens dag då vi firar att Jesus tågade in i Jerusalem under människornas hyllningar. I slutet av veckan är det sedan skärtorsdag, långfredag och sedan påsk.

5 Flera fastedagar i kristendomen

Fastan före påsk är den största fastan. Men det finns flera olika fastedagar inom kristendomen. I en del kristna traditioner fastar man på onsdagar och fredagar. Advent är en annan fastetid.

Foto: GETTY IMAGES

Nej, detta är den fasta jag vill se: att du lossar orättfärdiga bojar, sliter sönder okets rep, befriar de förtryckta, krossar alla ok. Dela ditt bröd med den hungrige, ge hemlösa stackare husrum, ser du en naken så klä honom, vänd inte dina egna ryggen! Då bryter gryningsljuset fram för dig, och dina sår skall genast läkas.

Jesaja 58: 6 – 8

VAD?

Vad är ett columbarium och hur fungerar det? Kyrkfönstret gjorde ett studiebesök i Överluleå kyrka för att få veta mer.

Ett besök i columbariet

Text: **Johan E Skoglund** Foto: **Camilla Arvidsson**

»Det är kyrkvaktmästare Desirée Lindström och kyrkogårdsvaktmästare Ingvar Öberg som är våra guider, och vi slår oss ned för en pratstund i kyrkans sakristia innan vi gör ett besök i själva columbariet.

Columbarium är ett gravvalv med nischer för gravsättning av askurnor. I Överluleå kyrka är det beläget bakom Mariakoret, i det utrymme som var kyrkans sakristia under de första hundra åren (1831–1931). Columbariet invigdes 1953 och fyller således 70 år nästa år.

Här finns cirka 400 nische, varav ett 20-tal är lediga just nu. I varje nisch kan 2-8 urnor förvaras, men allra vanligast är nischer för fyra urnor. Varje nisch är förseglad med en stenplatta där namnet på den/de gravsatta samt födelse- och dödsår är ingraverade. På varje stenplatta hänger också en vas där blommor, levande eller i plast, kan sättas. Ingen annan form av dekoration förekommer. Den som vill ha ett mer personligt utseende på sin gravplats bör därmed tänka efter innan columbariet väljs.

INGVAR ÖBERG UPPSKATTAR att det då när han anställdes i början av 1990-talet var ungefär en fjärdede

som valde kremation. Nu är det omvänt. Endast var fjärde begravs i kista.

– Särskilt sedan vi anlade vår askgravlund, säger Öberg. Nu har även direktkremationer blivit vanligare, alltså att hela begravningsakten hålls över urnan.

En askurna, oavsett om man valt urngrav, askgravlund eller columbarium, måste gravsättas inom ett år från kremeringen, vilken Svenska kyrkan Boden ansvarar för liksom för förvaring av urnan fram till gravsättning. Att vara gravsatt i columbariet är, precis som på andra gravplatser, gratis de första 25 åren. Sedan betalar man en administrativ avgift vart tionde år som gravrätten fortsätter att förnyas.

DEN NYLIGT AVSLUTADE rengöringen av columbariet har pågått under cirka två och en halv vecka då två inhyrda byggnadsantikvarier tvättat rent kalkstenen. Man har använt sig av en speciell deg och speciella svampar som aldrig torkar ur om de förvaras rätt. Medel till arbetet har man ansökt om från Luleå stift, och det som kallas kyrkoantikvarisk ersättning. Anledningen till att columbariet behövde få en uppfräschning är att

KORT INFO

»Öppettiderna för columbariet är under veckan desamma som för kyrkan, det vill säga klockan 8-15, förutom på torsdagar då columbariet fortsätter att vara öppet till 18. Columbariet har även öppet under helgerna.

Columbariet i Överluleå kyrka är två våningar högt.

Under rengöringsarbetet kunde man tydligt se hur sotiga väggarna och taket i columbariet var.
Foto: SAMUEL LINDSTRÖM

Kyrkogårdsvaktmästare Ingvar Öberg och kyrkvaktmästare Desirée Lindström vill understryka att en gravsättning i columbariet är definitiv.

DETTA VILL VAKTMÄSTARNA ATT DU SKA TÄNKA PÅ:

- » Columbarium är inte ett katolskt gravskick.
- » Det finns bara ett tjugotal columbarier i hela Sverige och endast två-tre stycken av dem är, som här i Boden, placerade inuti en kyrka.
- » Columbarium som gravskick uppstod när kremering i slutet på 1800-talet blev accepterad som begravningsmetod. En förespråkare för den så kallade elbegängelserörelsen var Alfred Nobel. När de första columbarierna byggdes var det främst de högre stånden som valde att gravsätta sina urnor där, men nuförtiden är det personer från alla samhällsklasser och i alla åldrar som gravsätts i de, ofta mycket vackra, gravvalven.

folk ställt tända ljus och marschaller på golvet. Något som inte är tillåtet.

– Jag har fått skrapa och tvätta bort paraffin från marschaller på golvet, vilket inte alls ska behövas, säger Desirée Lindström. Allt dess sot hamnar också längs väggarna och uppe i taket.

INNE I COLUMBARIET i Överluleå kyrka finns ven ett granitaltare gjort av Knut Nordenskjöld, och en ljusbärare där det går att tända ljus för den som önskar. Ovanför altaret hänger ett vackert mosaikarbete av konstnär Simon Sörman och vid fönstret mitt emot finns en fontän med ett skulpterat lejonhuvud i brons av Ebba Hedqvist. Gravvalvet är i två våningar med en trappa mellan våningarna, och om man vill går det bra att ha begravningsceremonin här inne också.

För den som vill besöka columbariet så finns det två ingångar. En via Mariakoret inne i kyrkan och en utifrån, på kyrkans baksida. Alla som vill får besöka columbariet för att tända ett ljus eller kontempera en stund, och här är 20-talet besökare dagligen.

– Jag får regelbundet fylla på ljus att tända i ljusbäraren, och ibland när jag ska låsa så får jag återkomma en stund senare eftersom det är folk kvar där, avslutar Desirée Lindström.

- » Ett columbarium är inte en mellanlagringsplats för urnor som dessa sedan lätt kan flyttas vidare ifrån. En gravsättning i columbariet är definitiv. Om man väl har valt att placera urnan i ett columbarium ska det föreligga synnerliga skäl för att man ska få flytta den till en annan gravplats. Detsamma gäller även för flytt av redan gravsatta urnor på en kyrkogård in till columbariet.

- » Man kan inte boka en plats i columbariet i förväg, men precis som för andra gravplatser kan man i sitt testamente, eller annan handling, skriva att man önskar bli gravsatt här när man gått bort.

Kyrkan blir rum för konst

I Edefors kyrka prydde i höstas konstnären Jatte Erikssons verk de grova vackra timmerväggarna. Sida vid sida med kyrkans egen konst och allt som kyrkan står för sattes såväl konsten som kyrkorummet i ett nytt perspektiv.

Text och foto: *Anna Bergström*

» Ett stilla lugn vilar i kyrkan som på något vis omedvetet bjuder in till en dämpad ton och vördnad. Ett heligt rum där människor har döpts, vigts, konfirmerat. Det har sjungits om den blomstertid och det har tagits många hjärtslitande avsked. I denna miljö hänger nu konst. Konst sprungen ur en norrbottnisk själ med rötterna i just Edeforsbygden.

Konstnären Jatte Eriksson är född och upp vuxen i Södra Harads och bor i dag i Avan mellan Boden och Luleå.

Även om det inte alltid är medvetet så återspeglas inspiration och stämningar från de norrbottniska skogarna och vidderna i hans tavlor. Hans konst har beskri-

vits som att ”det självklara blir magi och magin blir verklighet”, ”i gränzonen mellan dröm och verklighet”.

HAN HAR STÄLLT ut på många platser i landet och världen genom åren. Men aldrig i kyrkan. Idén kom från projektet KulturNord i Harads som tidigare har haft en uppskattad utställning med lokalt hantverk i Edefors kyrka och nu ville ta in en konstnär med professionell höjd och koppling till bygden.

– När jag fick frågan kände ja lite ”oj”, det var inte väntat, men jag tvekade inte. Det var lovvärt av kyrkan att tillåta det, säger Jatte Eriksson.

Vissa konstverk var självklara att ta med, andra krävde lite mer eftertanke.

– Det finns ju nå on slags religiositet och andlighet i konst. Man söker något av det sinnliga som är svårt att greppa, säger Jatte Eriksson.

Var och hur tavlorna skulle hänga överlät han till projektledarna i KulturNord, Marianne Strand och Charlotta Lennartsdotter.

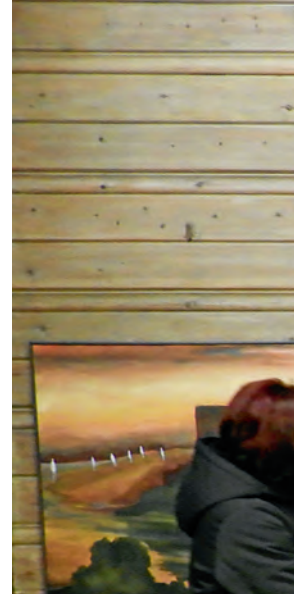
– De gjorde ett fantastiskt bra jobb. De hade mitt fulla förtroende och jag blev väldigt nöjd. Helheten blev väldigt fin

ATT BETRAKTA Jatte Erikssons färgstarka och känslosamma verk i kyrkorummet, sida vid sida med altare, dopfont, predikstol och kyrkans egen konst, ger definitivt en speciell känsla. Målningen av den ensamma ljusvarelse som svävar mellan himmel och jord, placerad över dopfonten och det lilla altaret med texten ”Låten barnen komma till mig”, hade förmodligen uppfattats helt anorlunda i en avskalad konsthall. Vattenfallet med den färgstarka himlen och en människa på en ensam sten mitt i floden – är det syndafloden? De öde landskape – skapelsen? Eller är det självaste

Prästen Lennart Åström och konstnären Jatte Eriksson på utställningen Sevärtheter.

Foto: KULTUR NORD

” *Det finns ju någon slags religiositet och andlighet i konst.*

Jatte Eriksson

I en kyrka finns redan konst och symboler som påverkar oss på olika sätt. En intressant fråga är hur det och tillfällig konst kommunicerar med varandra, betraktaren och rummet.

Att uppleva konst på kyrkans väggar gav en ny dimension till både kyrkorummet och konsten.

paradiset med norrbottnisk prägel? Vad hade vi associerat till om de inte placerats i en kyrklig miljö?

Jatte Eriksson medverkade själv vid invigningen, där han och prästen Lennart Åström tillsammans reflekterade över utställningen.

LENNART ÅSTRÖM HAR även i sin roll som tidigare kyrkoherde i Edeforsbygden öppnat kyrkans dörrar för annat än traditionella kyrkliga arrangemang.

– Jag själv har valt att definiera kyrkan som ett heligt rum, men försökt vidga begreppet till bygdens heliga rum. Det här är rummet för den inre människan, inte bara kyrkans rum. Jag som människa får ta med mitt livs heliga hit, menar han.

Under sina år i Edefors församling tog han det första tydliga steget till lite mer okonventionella samlingar i samband med den stora skogsbranden 2006.

– Alla pratade om branden, på byn, på konsum, men det fanns inget riktigt gemensamt rum för det. Vi öppnade kyrkan, bjöd på fika, räddningschefen om och talade, byborna kom, och vi bad om regn.

Liknande samlingar har gjorts vid tragedier och plötsliga dödsfall som berört många i bygden.

– Då fanns också ett behov av att mötas. Många som kom till kyrkan för att skriva en hälsning i en bok och kanske tända ett ljus hade inte knackat på hos den drabbade familjen, det blir för privat. Men här kunde de visa sin medkänsla och anhöriga visste att nu finns det människor här som tänker på dem och deras hälsningar finns kvar.

HAN MENAR ATT kyrkorummet har olika funktioner, och att varje tillfälle måste kunna fungera även för de andra funktionerna.

– Kyrkan har funnits i 2000 år, Michelangelos bilder fanns tidigt i Sixtinska kapellet, konsten

har till och med satt Gud på bild. Rummet med alla dess bilder kommunicerar ju med oss som är där, säger Åström.

Om våra kyrkor hade byggts och utsmyckats i dag tror han att både utformning av kyrkorummet och dess konst kanske skulle se annorlunda ut. En predikstol där prästen predikar från ovan till sin församling kanske i stället skulle ersättas med något där prästen har människorna runt sig på samma nivå. Hur skulle vi avbilda Gud i dag? Vad förmedlar Gudsbilderna? Och hur upplever vi det som placeras intill?

– Framför allt tycker jag att det är en intressant fråga för församlingsråd, kyrkoråd och så vidare, att fundera över och diskutera vilka delar av rummet som ska användas till vad. Vilken är "församlingens del" med bilder som vi bär inom oss, och hur kommunicerar det med det heliga som redan finns där, säger Lennart Åström.

Foto: GETTY IMAGES

Vattna själv eller anlita hjälp?

FOTO: KRISTIN LIDELL

DAGS ATT TECKNA GRAVSKÖTSELAVTAL

För de allmänna ytorna på kyrkogården ansvarar Kyrkogårdsförvaltningen. Gravarna sköts av gravrättsinnehavarna.

I Boden finns det möjlighet att anlita kyrkogårdspersonalen för tjänster som:

- » Vattning
- » Plantering
- » Ogrärensning
- » Riktning av gravsten
- » Insåning av blomlåda

För aktuella taxor, kontakta våra församlingsexpeditioner:

Boden: 0921-77 500, Gunnarsbyn: 0924-527 70, Harads: 0928-108 50.

Eller gå in på svenskakyrkan.se/boden/gravskotsel.

Rättvisare vårdagjämning

» Vid vårdagjämningen den 20 mars, när dag och natt är lika långa, vill Act Svenska kyrkan uppmärksamma världens orättvisa fördelning av makt och resurser. Genom en gåva till Act Svenska kyrkan kan du vara med och bidra till en mer rättvis värld. I en tid där allt för få kan äta sig mätta, ökar orättvisorna och fattigdomen.

De senaste åren har den positiva utvecklingen i världen gått tillbaka till följd av vidgad ekonomisk ojämlikhet, coronapandemi, konflikter och klimatförändringar. Hälsa, jämställdhet och tillgång till näringsriktig mat är mänskliga rättigheter, ändå riskerar 45 miljoner människor att hamna

i akut hungersnöd. Dela med dig genom att swisha halva beloppet för något du köper. Det kan vara kostnaden för en halv kaffe, en halv lunch eller varför inte halva matkassen.

En gåva som gör skillnad. Tillsammans gör vi världen hel. Vi delar lika under samma himmel.

SWISHA TILL:

900 1223

act
Svenska kyrkan

”Så älskade Gud världen att han gav den sin ende son, för att de som tror på honom inte skall gå under utan ha evigt liv.

Joh 3:16

FÖLJ OSS!

På webben: svenskakyrkan.se/boden
facebook.com/svenskakyrkanboden
instagram.com/svenskakyrkanboden

I tryck: Varje vecka i Bodens Gratistidning.

VAN- LIGT STIL- SLUT	TÄCKER TACKA		DÄR VISADE SIG DEN UPP- STÄNDNE JESUS	VILL VI ATT DET SKA I RA- BATTEN	
	SES I CHOKLAD OCH MARSIPAN				
	O G I N	ÄR OF- TA GULD I MUN MULE	FEM I TESKED DEN ÄR BRONS VÄRD	LEVNADS- REGLER I KINESISK FILOSOFI	
	SVLT- SYNO- NYM	FÄLT- AN- DAKT	MÄSTARE ANVÄNDA APOST- LAHAS- TARNA		FEMTE MARS
AVKYL- DA SOM TÄT- TING	STOR BALJA				
SES BONDE I APRIL	JU FÖRR	LIGGA AN			
REKREATION OHJÄLPLIGA	... BÄTTRE	FÖR- STRÖR			
		KVÄLLS- ARRAN- GEMANG	JÄTTE- LIK JÄGARE	HAR SINA STEG VISKA	
MÅL FÖR MÅNGA	HAR ÖGA MEN INGET HUVUD	UNGE- FÄR MED I RUNDA	CENT- RUM I CUR- LING	SOFFA MED MAN SLING- RA	
TILLÄGG	SKAL- RESTER				
VERK AV BACH					
FRIA	TJUT UPP- SÖKTE JESUS PÅ NATTEN	OSÄMJANS GUDINNA		OKÄND STOR- HET	
KRETA	TUNN- LAND	RIS- BÅL	MAG- KÄNS- LA	SES MED KYRKA OCH KRAFT	
RUNE- BERGS FÄNRIK	VÄL- DOFT		FÖRSTA BÖRJAN		
			I HER- RENS ÄR	VRED EN AV JAKOBS SÖNER	
PSALMEN		LÄR NÖDEN SAKNA		METALL- PINNE	
"Och <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fruset i dagar vintergrå skall löst av himmelsljuset mot blom och mognad gå."		KÄNT FÖR KRA- VALLER		PÅSTÅS	
		VIKT		BOK 2201	

GRATTIS!

Vi gratulerar vinnarna i det senaste korsordet:

- » Elaine Isaksson
- » Mona Eriksson
- » Eivor Sundbaum.

GÖR SÅ HÄR

Sänd in lösningen till:
Församlingsexpeditionen
Strandplan 25
961 34 Boden
Vi vill ha ditt svar senast
den 1 april.

» De tre först öppnade rätta lösningarna vinner en presentcheck till en kyrklunch. Vinnarna får besked per post, och sina namn publicerade i nästa nummer av Kyrkfönstret.

Namn: .....

Adress: .....

Postadress: .....

Foto: GETTY IMAGES

Foto: GETTY IMAGES

Barnen är välkomna i kyrkan

” Barn ska sitta stilla och inte leka i kyrkan”

Som svar till det påståendet så använder jag Jesus egna ord: ”Låt barnen komma till mig och hindra dem inte, för Guds rike tillhör sådana som de”. Var ska barnen vara om inte nära Jesus? I kyrkans mitt?

ATT MÖTA BARN och ungdomar är något av det viktigaste vi gör i Svenska kyrkan, och något vi verkligen prioriterar. Barn måste få ta plats, barn måste få höras och synas, och barns frågor måste tas på allvar. Vi behöver vara lyhörda för barnens behov och hitta former där barnen känner sig inkluderade. Därför har vi också många olika verksamhetsformer som riktar sig till barn: körer, eftermiddagsgrupper, skolsamverkan, föräldra-barngrupper, konfi - mander etcetera.

När det gäller gudstjänster så har vi ibland anpassade gudstjänster för alla åldrar, både för barn och

Till Liten och stor-grupperna i Boden, här i Mikael kyrkan, kan föräldralediga komma med sina barn och leka, pyssla, sjunga och fika.

Foto: JOHANNES FRANSEN

vuxna. Andra gudstjänster kan innehålla något moment som särskilt riktar sig till barnen, eller så har vi söndagsskola under en del av gudstjänsten. Det finns också möjlighet för barnen att gå till närliggande lekrum om det blir för jobbigt att sitta med under gudstjänsten.

NATURLIGTVIS BEHÖVER MAN också ta hänsyn till övriga gudstjänstbesökare och deras möjlighet att fir gudstjänst, och skapa ett samspel och ett tillåtande klimat där alla får plats, både barn och vuxna.

För vad vore kyrkan utan barnens glädje, nyfi enhet, klokhet och unika relation till Jesus – väldigt tyst och tråkig!

Carina Westbrandt
församlingspedagog i Boden

Verksamheten i Svenska kyrkan Boden är möjlig tack vare alla medlemmar!

JAG VILL BLI MEDLEM I SVENSKA KYRKAN
SKICKA MIG EN INTRÄDESBLANKETT!

Namn: .....

Adress: .....

Postadress: .....

Klipp ut och skicka talongen till:

Svenska kyrkan Boden
Strandplan 25
961 34 Boden